

POLOTE LETA KOLOSI SOSE TAWAKALUBA:TAMO ODODIYA:

¹ Na ba: Polotela, Ya:su Kelisote ebena sose tupuimima: hiya:hiya: hopamo doelamiya: ba:bi okopi ipuwalo na ba: etala, mabu Godote ebena ubilo na ba:bema: laweniya:. Na ba:gala a hibima: midipino ekawi Timotiko, ² ale la: puya:te Kolosi habalo Godokono tawakalubima: ba eda:hana Kelisoko ipuwalo aeno hibima: midipi ekakima: deda:hanama, ale ba:moe leta la:tamo poemema:. Wadiyala aeno Nabiwi Godote ebena malemale komo ba:gala hete komo la:tamo nikalama:mena:ta.

Kolosi Sose Tawakalubino Komoma: Polote Kalakala Tabo Ba:gala Toetoe Tabo Dolamagiya:

³ Tete hiliyonomolo ale toetoe tabamo la: ba wadiya:paa:latele kalakala tabo Godotamo ba:bo adipatenakoma:, hibila, ebe ba: aeno Kodawa Ya:su Kelisokono Nabiwila. ⁴ Ale ebetamo kalakala tabo ba:bema: olamagiminakoma: mabu ale ba:moe hido komo ulima:, la:le Ya:su Kelisoko hibima: ba midina Godokono tawakalubi hiliyonomo malemalelo emalagidolenamata. ⁵ Iyo, dopamo tetelo Godokono Hido Tabote la:tamo da:pi, ba:bema: hibila, la:le ba:be hibinomo tabo dulihiuima, ba:ba tetelo la:le Godogodone hido huiya lawema: ebena pe komoma: uliholo latimi komo ba:bo

tupuimimata, mabu ebete ba:be hido huiya ebenu Hunu Habalo ya:lo hiduilamete la:mabuma: hidamo ulamena. Ba:moe ba:be mabuma: ba:ma tetelo la:eno hibima: midi komo ba:gala malemale emalagidolo komote la:godolo ba:pola:lama:nata. ⁶ Ba: hibila, ba:moe atu tetelo Godokono Hido Tabote hopo haba konomo hapuhapuamo ba pena hidohido gaote a:nolohonaka, la:eno uliho tupuimi mabuni ba:be tabote la: ipuwalo oko keba ka:na kowatinami ba:ba ka:na. Numa:la:, la:le Godokono hibi tabo uliho tetelo ebenu malemale komo pogodone diya:tawahuima, ⁷ ba:be dubu ba: Epa:palasitila, ebe ba: ale koamo demalagidolonama: ba:gala ago oko dowatina ba:be lumagila. Iyo, ebete Kelisokono oko a mabuma: owatinako, ⁸ ba:gala kalakala konomola, Godokono Gobogobote la:tamo malemale emalagidolo komo keba ka:na kikalametana, ba:ma tetelo Epa:palasiti ba:be komo atamo a:pehawakalimi.

⁹ Ba:bema: ale la:eno hibima: midi komo dulihiima:, ba:ba tetene tupuimiti ale la:mabuma: Godotamo toetoe tabo olamagimi kekelaa:menaha:. Ba:bene ale ebe ba:ma ka:na toemehonakoma:, ebenu Gobogobote tawakaluba:tamo konomamo dikalamena, ebete ba:be mulu ukui komamo ba:gala ebenu ubilo wapata:lame komamo la:eno tepo ipuwa kotabuulamema:ne. ¹⁰ Ba: ba:moe gabodo Kodawoeno helote la:godolo bitanamene, la:le ebenu hidohido ga:limapi gugudima: ba eda:hana la:eno hiliyonomo ododili komo ipuwalo ebe kokalakaluiminakoma:, iyo, la: ipuwalo hidohido

gaote ba:ba ka:na ba nolohona la:eno Godoko iya:tawa komodo hibilo kapepehoma:nemata.

¹¹ Ba:gala la: mabuma: ale Nabiwi Godoko betoemehonakoma:, ebete ebena aloeno konomo heloamo la: koheluilamenama:, la:le komo hiya:hiya: temeteme ipuwalo kodakodalo ba la:mota:hana ¹² kalakala tabo ebetamo konomamo kadipatenakoma:. Ba: hibila, Godote Kelisokono ododi komodo la: a:modobuilamiya:ta, ebena A:la:minanomo Habalo da:pola:na ba:bi dogodogo ilina ipuwane la:le ebena komo hiliyonomo tawakaluba:go la:eno hido huiya konuwatema:, ¹³⁻¹⁴ mabu ebete aeno ka:ka: ba mula:lea:me du namutudawoeno helo ipuwane a uluhukua:tete, ba:bene ebena Guduti Ko Gawadubuma: deda:na ba:be komoeno kalakala emede komamo ebete a a:miya:tiya:. Numa:la:, ebete ba:be Gudu konomamo emalagidolona, ebe ba: pote aeno kuba ododili ipuwane a huiya konomamo duwatiya: ba:be Hidodawala, iyo, ebete aeno kuba hiliyonomo egebolea:mete ya:lo adodoholea:miya:.

Kelisote Kodawanomoma: Deda:na Ba:be Komo

¹⁵ Ba:gala eta komo. A hopo habanapa:te Godoko baida:mo umi modoboha:, huiyatiya Kelisote ebena holoholo kapiyamo atamo ba: a:puluhukuya:, ebe ba: Nabiwino dopo Gudunomola, iyo, ba:moe hopoeno ilina hiliyonomo ikulihino ebete dopamo nemedenami. ¹⁶ Ba:bema: Hunu Habalo da:pola:na ba:gala hopo habalo da:pola:na, iyo, hopo habanapa:te baida:mo dulamena ba:gala iba:te kebe komo baida:mo ulameheno, ba:bi

hiya:hiya: helohelonomo gobogobo, ba:gala helohelodopo gobogobo, ba:gala hiya:hiya: tawakalubi, ba:gala hopolo da:ka:ka:halena ba:bi ilina, ibi hiliyonomo Nabiwiti ebenu Guduino heloamo ododiliya:. Ba: hibila, ibi hiliyonomate Kelisoko kawagaminanama: ebenu helo kapiyado ikulihuya;, ¹⁷ ba:gala ibi hiliyonomo ipuwalo etate uluhukuhino ebete dopamo nemedenami. Ba:be mabuma: ebe kapiyagodolo helo bitana ibi hiliyonomatamo ka:ka: kikalamema:.

¹⁸ Ba:gala Kelisokono ape ba: sosela, ba:bema: ebe soseno watola ba:gala ka:ka: mabula. Iyo, ha:laha tawakalubi hiliyonomo ipuwalo ebe ba: hoe ipuwane mahigama: dopodawama: ediya;, ba:bema: ebe ba: hiliyonomo komokomoeno Namutudawa kapiyanomola. ¹⁹ Ba: hibila, Godote kalakalago ebenu ubi bihatiya;, kebe komote ebe ipuwalo tabonomo ditana ba:be atu komote ebenu Gudu ipuwalo tabonomo kakitanama:. ²⁰ Ba:gala ebete ebenu ubi komo ba:ma ka:na kihatiya;, ebenu Guduino hawiti keha pihigalo da:ka:ka:la:mene, ebete ba:be hawa:mo ba:moe hopolo ba:gala Hunu Habalo da:pola:na, ba:bi hiya:hiya: ilina ba:gala tawakalubi ba:gala gobogobo ibi hiliyonomo uwatete ebenu mabulubima: keda:hanama: ibi gala ebetamo kakamagahelama:ne, mabu ibi hiliyonomate dopamo eba:go alaholohopima: eda:hanama:.

²¹ La: hibima: midipi ba: atumu, dopamo la:le kuba komokomo ba ododilina la:eno tepo ipuwoeno ukuilo Godogodone muhuludopone putitatate eba:go alaholohopima: eda:hanamimata. ²² Huiyatiya kalakala

konomola, Kelisote ba:moe hopamo pete lumagino apa:mo da:pehoiya:, ba:be mabuma: la: ba:ma tetelo Godokono hidohido mabulubima: eda:hanamata, iyo, ebete gabo ba:ma ka:na hiduimiya: la: ebene talonapima: ba:gala tuputupupima: ba:gala dalowa:ha: tawakalubima: midiliti ebene holoholo hapuamo komagahelama:.²³ Ba:bema: wadiyala la: kodakodalo ba la:mota:hana la:eno tepo ipuwalo ukui gagagagama: akeda:hanala:, mabu la: dopamo dulihuima ba:be Hido Tabo hibima: ba midina la:le Godogodone hido huiya uwatema: uliholo latiminamata. Ba: hibila, ba:be Hido Tabo kolamagima: na Poloko ba: Godokono eta okodawala, ba:gala kalakala konomola, ba:be Tabote hopo habanapi hiliyonomatamo ya:lo uluhukui.

Sose Tawakalubi Mabuma: Polokono Oko Owati Komo

²⁴ Ba:gala eta komo, nale la: sose tawakalubi mabuma: duwatanakomo ba:bi apeno temeteme komoma: na:kalakalanamo. Numa:la:, sose tawakalubi ba: Kelisokono apela, ba:bema: keba tetelo hibima: midipa:te ebene oko owati ipuwalo temeteme duwatanaka, Kelisote ba:bako atu temeteme beka-uwatenako. Iyo, ebene temeteme uwate komo ba:moe hopolo hibilo kupula:lemeha:, ba:bema: naeno kalakala bitana nale ebene temeteme upula:leme teta:mo ebene oko kowatinama:.²⁵ Ba: hibila, Godote sose tawakalubi mabuma: na okodawama: a:midiniya:, iyo, nale ebene tabo konomo iba:tamo hawakaliminomo

da:hawakaliminakomo ba:be ododi komo
 ba: ebete natamo dikanamiya: ba:be okola.
 26-27 Ba:bema: numa:la:, dopamo tetelo Godote
 komo gogo hiliyonomolo hopo habanapa:tamo
 ugumuilo ditanami, ba:be nopo ebete ba:ma
 tetelo ebena tabo olamagimipino oko ipuwado
 la: ebena tawakaluba:tamo ba:ma ka:na
 hawakaliminako, Kodawa Kelisote la: hibima:
 midipino tepo ipuwalo bemedena, ba:bene
 la:le ebena pe komoma: uliholo ba latimina,
 ebete da:pemene ba:ba tetelo la:le Godokono
 konomo alo ipuwalo ba:nemedenamata.
 Kalakala konomola, ba:ma tetelo ebena
 hidonomo a:la:mina nopote hopo habanapi
 hiliyonomatamo ba: ba:ba ka:na itana!

28 Ba:bema: ale Kelisokono komoma: ebena
 Hido Tabo tawakalubi hiliyonomatamo
 olamagiminakoma:, iyo, ale hiliyonomo
 hiya:hiya: mulu tabamo ibi ba kiyahalame
 ba:bo iya:tulamenakoma:, mabu a ubila ibi
 hiliyonomate Kelisoko ipuwalo hidonomamo
 apepehote ibi kokopima: deda:hamena:,
 ale ibi Godokono holoholo hapuamo ba:bo
 konewadipilima:nema:. 29 Ba: hibila, nale ba:be
 komo kumima: Kelisokono konomo heloamo oko
 bowatinamo, ba:gala ebena helote atumu na
 ipuwalo oko na:ka-owatina.

2

1 Ba:bema: na ubila la: ba:moe komo
 iya:tawaha, na Polote la: Kolosi sose tawakalubi
 ba:gala Lodosiya sose tawakalubi, la: hiliyonomo
 mabuma: Godokono oko temetema:go
 dowatinamo, ba:gala hibila, la:eno kapiyuimi

ipuwalo puya:te naeno holoholo dopamo kumiha:, nale la: hiliyonomo mabuma: atumu oko na:ka-owatinamo. ² Iyo, naeno ubi ba:ma ka:na itana, nale la: hiliyonomo hiya:hiya: tawakalubi gelebadi tabamo ba heluilame la:le malemale emalagidolo komo ipuwalo kapiyama: keda:hama:. Ba: ba:moe gabodo Godote dopamo tawakaluba:tamo dugumuiya:, ba:be diya nopoeni ipuwa la:le hidonomamo iya:tawahate kodakodalo ba:bo katila:nama:nemata, lumagiti konomo mana:goeno kuiha keba ka:na katila:nanako ba:ba ka:na. Ba: hibila, ba:be diya nopoeni ipuwate ka:lo tawakaluba:tamo da:hawakalana, ebe ba: Kelisotela, ³ iyo, hiliyonomo hidohido mulu emalagidolo komo ba:gala hiya:hiya: iya:tawa komo, ba:bi komo hiliyonomate ebegodolo ba:pola:na. Ba:be mabuma: Godote dopamo kebe hidohido komo kugumuiya: ka:lo ebete huiyatiya Kelisogodone tawakaluba:tamo hawakalilamenako.

⁴ Ba:bema: nale ba:moe komo la:tamo na:goemo, mabu na ubihinola la: ipuwalo etate mahigate komo hidohido tabo hunu tama iya:tulame gabodo ba olamagi, komo ha:da tabo komamo la: amiholamete kuba gabamo ba:bo komagatalema:. ⁵ Ba: hibila, naeno ape muhulunomola huiyatiya nale naeno tepo ipuwoeno ukui ipuwalo la:go bemedenamomo, ba:bema: la:le Kelisoko hibima: midi ipuwalo kapiyama: eda:hate kodakodalo keba ka:na ka:la:mota:honama, nale ba:be komo ba iya:tawa konomamo kalakalutamo.

Lumagiti Kelisoko Ipuwalo Hibi Ka:ka: Lawe

Komo

⁶ Ba:bema: la: dopamo Ya:su Kelisoko la:eno Kodawama: ka:milo ebe keba ka:na ka:lawiuima, wadiyala la: ba:ma tetelo ebe ipuwalo ba: ba:ba ka:na nemedenala:. ⁷ Numa:la:, Kelisoko ba: hido pali haka huiyala, ba:bema: wadiyala la:le la:eno haha ebe ipuwamo amihohote, hahate ba mela:midahale la: hidamo napepehonakuya:la:. Iyo, wadiyala la: la:eno genama ebe hunamo hidamo netiya:la:, ba:bene la:le hibima: midi ipuwalo helohelonomoma: keda:hama:nemata, Godokono okodawate la: dopamo diya:tulamenakui ba:ba ka:na. Ba:gala eta komo, wadiyala la: hiliyonomo tetelo Godotamo kalakala tabo nadipatenakuya:la:.

⁸ Ba:bema: la: hidamo! Na ubihinola la: ipuwalo etate mahigate hopo habanapino komo mulu tabo komokomo ba olamagi ha:da amihoho komodo la: kuba gabamo magatale. Ba:bako lumagino iya:tulame komote la: kuba ododili komoeno okopima: komidilima:na:ta, mabu ebete hopo habanapino iniwalino hiya:hiya: kukala komo ba:gala ba:moe hopoeno kubakuba gobogob-oeno hiya:hiya: ukui komo hibima: ba midilina tawakalubi ba:bo iya:tulamenako. Iyo, ebena iya:tulame komote Kelisogodone kapenaha:.

⁹ Wadiyala la: huiyatiya ba:moe konomo komo niya:tawahala:, Kelisote lumagino apa:mo ba:moe hopolo da:pemedenami, ba:ba tetelo Godote ebena holoholo ba:gala ododili komago ebe ipuwalo emedenami, iyo, Godote ka:lo atumu ebe ipuwalo ba:ka-emedena mabu Kelisoko ba:gala Godoko ibi ba: kapiyanomola.

¹⁰ Ba:bema: kalakala konomola, mabu la: hibima: midipa:te atumu Kelisoko ipuwalo ba emedena ebeno hiliyonomo komokomo konomamo ya:lo uwatimata. Iyo, hibila, ebete ebeno Ko Gawadubu emede bahilo ba luta, Saitanakono hiya:hiya: nopopi ba:gala komo kubakuba gobogobo ibi hiliyonomate ebe tolemelo ebetamo a:papamila:halenaka.

¹¹ Ba:bema: Yunapa:te ibino iniwala:godone da:lawiya:, wadiyala la: ba:be dubu guduino tama itamida kukala nemalagidolala:. Iba:te dododinaka ba:be kukala dubate ha:kiya ibino kokotamo ibino guguda:tamo miya:telamenaka, huiyatiya la: Kelisoko ipuwalo ba emedena ebete la:tamo da:miya:telami ba:be tama itamida kukala hiya:la. Iyo, Kelisote la:eno tepo ipuwalo dododilami ba:be komodo ebete la: kateneno kuba ubi komamo papamila:ha ipuwane uluhukulatelia:ta. ¹² Ba:bema: numa:la:, la:eno Kelisoko hibima: midi komo kohawakalimima: sose watowatopa:te la: beyamo ba wadulatele la:le beya ipuwamo ba:bo nepalaguimata, dopamo tetelo komopa:te Kelisokono hoe ape bobo ipuwamo keba ka:na kihatiya: ba:ba ka:na. Ba:gala la: beya ipuwane da:mahila:halima, ba:ba tetelo la: Godokono helo hibima: ba midi ebete la: ka:ka:mo ba:bo wadiya:paa:latelia:ta, dopamo ebete Kelisoko ka:ka:mo keba ka:na kadipatiya: ba:ba ka:na.

¹³⁻¹⁴ Ba: hibila, la: Yuha:pi dopamo Godokono umi ipuwalo ha:laha tawakalubima: eda:hanamimata, mabu la: la:eno kateneno kuba ubi komamo ba papamila:hana kuba komokomo ba:bo ododilinakuimata. Huiyatiya kalakala

konomola, la:le ebeno komo iya:tawahaheno ba:ba tetelo Godote la: ha:laha ipuwane uwatete, ebete Kelisoko keba ka:na ka:ka:kimiya: la: ba:ba ka:na eba:go a:ka:kilamiya:ta. Numa:la:, la:la, ala, a hiliyonomate dopamo Godokono hiya:hiya:kukala hiliyonomo da:wakalaminakuima:, ebete ba:bi kuba ododili komo ebeno Tabo Anagiya:mida Bukamo ba:bo miya:tenakui. Huiyatiya tawakaluba:te Kelisoko keha pihigamo da:pihomotiya:, ba:be atu tetelo Godote aeno kuba ododili miya:teho tabo komokomo ba:gala ebeno kukala miya:teho tabo komokomo, ba:bi netewa komokomo keha pihigamo kapimilo miya:tete ikoko ba:bo alukulilamiya:, iyo, ba:moe ba:be gabodo ebete aeno kuba ododili komo hiliyonomo egebolea:mete dito adodoholea:miya:. ¹⁵ Ba:bema: hibila, Kelisote keha pihigalo da:hoiya:, ba:ba tetelo ebete Saitanakono hiya:hiya: nopopi ba:gala komo kubakuba gobogobo ibi hiliyonomoeno helo ipuwane nuluhukuti wato kikipo ba:bo lawiya:, iyo, puya:te eba:go dalaholohonakui ebete hopo habanapino holoholo hapulu ibi hiliyonomo heloha:ma: ba: dito midiliya:.

Komo Hiya:hiya: Kukalate Awagahapino Ukui Komodo Dikulihona

¹⁶ Ba:bema: na ubihinola eta kuba ukuidawate mahigate naha ilina komoma: ba:gala niho ilina komoma: hiya:hiya: kukala la:tamo ikalame. Ba:gala la: ba: atumu Yunapa:te hiliyonomo gogolo ibino hiya:hiya: poko dododilinaka ba:bi komoma:, ba:gala ibino uli manomeno poko ododili komoma:, ba:gala ibino okoha: talona

hegeloeno komoma:, la: ba:bi hiya:hiya: komoma: eta lumagigodone eta kukala akalawa:la:. ¹⁷ Ba: hibila, dopamo tetelo Godote ba:makomako kukala Yunapino iniwala:tamo ikalamiya:, iba:te ba:bi komamo papamila:ha komodo ebene holoholo nanekela:mo kuminakoma:, huiyatiya kalakala konomola, ba:ma tetelo ale Kelisoko ipuwalo ba emedena Godokono holoholo hibinomolo uminakoma:, mabu Kelisoko ba: ebene hibi komo hawakalimidawala.

¹⁸ Ba:gala na ubihinola eta kuba ukuidawate mahigate la: kuba gabamo ba magatale la:eno hibima: midi komoeno hido huiya ba:bo alatidihole. Ba: hibila, komopa:te ibino tepo ipuwoeno kuba ukui gabodo ibi ha:kiya ibi ba awagaminalena, ibino baida:te hiya:ma: eda:halame komokomo ba:gala Hunu Haboeno nopopi adikulame komokomo tawakalubi ba:bo kiyahalamenaka. Numa:la:, iba:te ha:kiya ibi Godokono huiyaha: okopima: da:ga:ana, huiyatiya ba:be tabo ga:la komo ba: hunu tamoeno iya:tulame komola mabu ibino tepo ipuwalo awagaha konomote itana. ¹⁹ Iyo, ba:bako lumagiti ebene tepo ipuwoeno ukuilo a sose tawakalubino wato-dawa Kelisoko ya:lo a:miya:pui, ba:bema: ebete ebetamo hibilo kapapamiwatanaha:. Huiyatiya kalakala konomola, hibi sose tawakalubino komo ba:ma ka:nala, ibi ba: Kelisokono apela ba:gala ebe ba: watola. Ba:moe ba:be mabuma: ape konomoeno hiya:hiya: komate watoeno ubi komamo hibilo ba papamila:hana, ba:ba tetelo apeno moga:lamehole tete hiliyonomo ba:gala hiliyonomo wituwitu iba:te ibino hiya:hiya: oko

modobolo dowatihonamena: ba:be apete hidonomamo kapema:ne, Godote ubi keba ka:na ki-hatena ba:ba ka:na.

²⁰ Numa:la:, puya:te hibima: midiha:pima: deda:hana, iba:te Saitanakono helo ipuwalo ba emedehona ko tola:go hiya:hiya: kukala konomamo emalagidolenanaka. Huiyatiya la: hibima: midipa:te Kelisokoba: da:ha:lahuya:ma, ba:ba tetelo ba:moe hopo dumina la:le ba:bi kubakuba gobogoboeno helo ipuwane ya:lo ikuliya:mata. Ba:bema: mabu keka: la: hiya:hiya: kukaloeno komo ba emalagidolena hopo haboeno hibima: midiha:pimo demedenama? A:iye! Komopa:te la:tamo tabo ba:ma ka:na dolamagimimina:, ²¹ “Ba:moe ilina akologa:la:,” ba:gala “Ba:be ilina akanala:,” ba:gala “Ba:be eta ilinoeno talona konomola,” la:le ibino tabo komokomo akulihala:. ²² Numa:la:, ba:bako kukala ba: hopo habanapino ukui komola ba:gala ibino iya:tulame komola, iyo, kebe ilinate ibino naha komodo wapamo da:tolamita nea:go da:pinikulimina:, iba:te ba:bi ilina nahama: ko komonomoma: ga:late kukala ba:bo miya:tenaka. ²³ Ba:bi kukala ba: daedae ukui komola, huiyatiya iba:te ha:kiya ibi ha:da ba amiholame ibino kukala mulunomo komokomoma: ga:lana. Ba:gala iba:te komo daedae tabo ba:ma ka:na kaga:lana, hibima: midipa:te Hunu Haboeno nopopi nadikulamenakamena: ba:gala iba:te ibi ha:kiya iba:tamo apeno temeteme dito nikalamenakamena: Godoko hibilo kokalakaluiminama:. Numa:la:, iba:te ha:kiya ibi Godokono huiyaha: okopima: da:ga:lana, ba:be

tabo ga:la komo ba: hunu tamoeno iya:tulame komola mabu ibino tepo ipuwalo awagaha konomote itana. Ba:bema: ibi niliya, mabu ibino kukalate iba:tamo helo kikalamenaha: kateneno kuba ubi komokomo hibilo kanakapulamema:

3

Hibima: Mididawagodolo Ditana Ba:be Hibi Ka:ka: Komo

¹⁻³ Ba: hibila, la: hibima: midipa:te Kelisokoba: ya:lo a:ha:lahuya:mata, ba:bene Godote la: eba:go ka:ka:mo a:wadiya:paa:lateliya:ta. Ba:bema: wadiyala la: Hunu Habalo da:pola:na ba:bi hidohido komo hibilo kuwatema: la:eno tepo ipuwoeno ukui nihatenakuya:la:, mabu Kelisote dopamo Godokono tu hapuamo nemedete ebena Ko Gawadubu emede bahilo ba:luta. Iyo, wadiyala la: Hunu Haboeno komokomo kapiya nemalagidolenala:, manaha: hopo haboeno hiya:hiya: komo, mabu Kelisokono ododi komodo la:eno hibi ka:ka:te Godogodolo bitana. ⁴ Ba:bema: numa:la:, Kelisote ebena helonomo alago da:kapemene, ba:be atu tetelo la:eno hibi ka:ka:te kohawakalama:ne mabu Kelisoko kapiya ba: la:eno ka:ka: mabula.

Kelisoko Ipuwalo Ditana Ba:be Uli Emede Komoeno Kukala

⁵ Ba:bema: la:eno tepo ipuwalo kebe kuba ubi komate da:pola:na, wadiyala la: ba:bi komo nanakapulama:la:. Iyo, kamenakamena ba:gala bohelemele pilo komo, ba:mako kuba ododima: ubi ihate komo, kateneno ubi komamo papamiwata komo, apa:mo hiya:hiya: hilopo ododili

komo, ba:gala mani konomamo emalagidolo komo, wadiyala la: ba:bi kuba komo hiliyonomo alukulinomo nalukula:la:. Numa:la:, pote mani konomamo demalagidolona, ebena komo ba: ida:da:li adikulamedawoeno komo huiyala. ⁶ Ba: hibila, puya:te Godotamo papamila:haheno ba:bako hiya:hiya: kuba komo dododilina, ba:bema: ebena konomo mauba komote iba:tamo ba: na:pe!

⁷ Numa:la:, dopamo la: hibima: midipi ba: atumu ba:bako kuba ubi komokomo ipuwalo emedenamimata, mabu ba:ba tetelo la: ba: daedae ukuilo wapata:lamenamimata.

⁸ Huiyatiya ka:lo wadiyala la: ba:moi kuba komo hiliyonomo na:wadipipikulama:la: — mauba komo, tepo ipuwalo koema: eda: komo, ba:gala eta lumagi kubahimima: ubi ihate komo. Iyo, la: eta lumagi iduduputimi tabo ba:gala dalowa: ukui hawakalimi tabo akolamagiminakala:, ⁹ ba:gala la: ipuwalo etate etatamo ha:da tabo akagaa:la:, mabu la: pakala emede komoeno ododili komokomo tama:mo ya:lo a:miya:timata, lumagiti dalowa: kaliko keba ka:na ka:pekananako ba:ba ka:na.

¹⁰ Ba: hibila, lumagiti hidohido kaliko kopupulima: kalakalago keba ka:na kuwatanako, la:le ba: ba:ba ka:na Kelisokono uli emede komoeno ododili komokomo ba:bo uwatimata. Ba:bema: numa:la:, ba:ma tetelo la:le uli emede komoeno ododili ipuwalo ba emedena hopo habanapi Ododilidawate la: ebena holoholonomoma: midilinata, la:le ebena hibi komo iya:tawanomo kiya:tawahanama:.

¹¹ Ba:gala eta komo. Ba:moe uli emede

komo ipuwalo hibima: midipa:te hiya:hiya: kala:mota:hanaha:, ao, Yunapi ba:gala Yuha:pi ibi hiliyonomate kapiya tawakalubima: eda:hana. Ba:ma ka:na kebe dubate Yunapino tama itamida kukala duwatiya: ba:gala puya:te ibino kukala uwateha:ma: deda:hana, puya:te tukulubima: deda:hana ba:gala puya:te komo hiya:hiya: muhulu hopolo demedehona, puya:te mani oko dowatina ba:gala puya:te komopino huiyaha: okopima: deda:hana, Kelisote ba:bi tawakalubi hiliyonomoeno Kodawama: ba eda:na kapiya oko ibi ipuwalo owatina, iba:te ebena kapiya tawakalubinomoma: keda:hanama:.

¹² La: ba: Godote duwati ba:bi tawakalubi-lata, iyo, ebete la: malemalelo ba emalagidolena la: ebena talona tawakalubima: ba:bo midilia:ta. Ba:bema: wadiyala la: ebena uli emede komoeno ododili komokomo la:eno hidohido kalikomo na:pupula:la: — awaepi owalubili komo, komopa:tamo malemale hawakalimi komo, la: ha:kiya la: hopamo miya:te komo, komopa:tamo temeteme ikalameha: komo, ba:gala komopa:tamo ubiha: tabo tiyo ga:laha: komo.

¹³ Ba:bene la: ipuwalo etate etatamo tiyolo akamaubala:, ba:gala keba tetelo eta lumagiti kuba dododimini la: ebena kuba egebolemete nadodomiya:la:, Kodawa Kelisote la:eno kuba egebolelamete keba ka:na kadodolelamitiya:la ba:ba ka:na. ¹⁴ Ba:bene ba:moi hiliyonomo hidohido ododili komo hunamo wadiyala la: malemale emalagidolo komo na:kapuliya:la:, mabu hibila, ba:moe kuititi komote la:godolo ba itana, la:eno hiliyonomo hiya:hiya: ododili ipuwalo la:

tawakalubi kapiyanomoma: beda:hanamata.

¹⁵ Iyo, Godote la: da:ka:lami ba:ba tetelo ebete ebenu ubi ba:ma ka:na ihati, la:le Kelisokono kapiya apemo ba emedena ebenu hete ipuwalo kemedehonama:. Ba:be mabuma: wadiyala ebenu hete komote la:eno tepo ipuwa namutudawama: ba eda:na, la: la:eno kalakala Godotamo ba:bo na:hawakaliminakuya:la:. ¹⁶ Ba:bene Kelisokono Hido Tabote la:eno tepo ipuwalo konomamo nitanamene. Ba:be gabodo la: ipuwalo etate eta ebenu konomo mulu komamo ba:be taboenu ipuwa komokomo ba iya:tumi, puya:te kuba gabodo tolamema: dewagelena ibi ba:bo nowalubilinakuya:la:. Ba:gala wadiyala la: Godoko adikumi ipuwalo la:eno tepo ipuwoenu heloamo hiya:hiya: ohala:mo kalakala ebetamo na:hawakaliminakuya:la:, iyo, ba: ba:ma ka:na Godokono Bukoenu Sam Ohale bukalo da:pola:na ba:bi ohale, ba:gala hibima: midipa:te Godokono hanohano komo hawakalilamema: dododilinaka ba:bi ohale, ba:gala ebenu Gobogobote la:eno tepo ipuwamo da:miya:tenako ba:bi ohale, la: ba:bi hiya:hiya: ohala:mo ebe badikuminakomata. ¹⁷ Ba:bema: la:le Nabiwi Godotamo la:eno kalakala Kodawa Ya:suku ipuwalo ba hawakalimina, wadiyala la:le la:eno hiliyonomo tabo ga:la komodo ba:gala apa:mo ododili komodo la:eno Ya:suku ta:mata komo na:hawakaliminakuya:la:.

*Kapiya Genamanapa:te Kelisoko Ipuwalo Keba
Ka:na Na:kemedenamena:*

¹⁸ Hibima: midipi kamenakamenala:, wadiyala la: la:eno awa:tamo na:papamila:hanakuya:la:, mabu la: ba: Kodawa Ya:suku ta:matapima: eda:hanamata. ¹⁹ Ba:gala hibima: midipi dubala:, wadiyala la: la:eno kamenakamena malemalelo nemalagidolenakuya:la:, iyo, la: iba:tamo akahelohelohonala:. ²⁰ Ba:gala guguda:la:, wadiyala la: la:eno nabi menokobi ibino tabamo na:papamila:hanakuya:la:, mabu Godote ba:moe komo umima: na:kalakalana. ²¹ Ba:gala naba:la:, la:eno gugudino ododili komokomoma: heloamo akakiyahalamenakala:, iba:te ibino tepo ipuwalo kuiyodopoma: eda:hakapoma:.

²² Ba:bene koko okopi dubate la: pui mana:mo duwatiya:la la:le ibino huiyaha: oko kowatihonama:, ba:bi dubate ba:moe hopolo la:eno oko namutulubima: ba eda:hana, wadiyala la: ibino hiliyonomo tabo komamo na:papamila:hanakuya:la:. Ba:gala oko owati ipuwalo la: ba:ma ka:na akemalagidolala:, oko namutudawate natamo kokalakalama:, ebete na dunamita ba:be kapiya tetelo nale oko hidamo owatinakomo. Ao, eba ka:naha: Namutudawate la: ulame tetelo ba:gala ulameha: tetelo, wadiyala la: Kodawa Ya:suku ba toleme, eta kuba ukui tepo ipuwalo ugumuihino hibi kalakalago oko nowatinakuya:la:. ²³ Iyo, la: kebe oko dowatima, wadiyala la: la:eno tepo ipuwoeno helo konomamo nowatiya:la:, manaha: hopo habanapi kalakaluilamema:, la: huiyatiya aeno Kodawa kokalakaluimima: oko hidamo nowatinakuya:la:.

²⁴ Ba:moe ko komo akadodala:, ba:be Ko-

dawate kebe dogodogo komo ebeno tawakalubi mabuma: tama:mo da:miya:tiya:, ebete ba:bi hiya:hiya: komo ipuwane hido huiya ama:tamo hibilo kikamema:na:ta, mabu ebe ba: amia:no oko namutudawanomola, eta hopo haba lumagiha:.
²⁵ Ba: hibila, Godote kapiyanomo gabodo hiliyonomo tawakalubino komo tuputupulu kanagilamelelamema:ne, ba:bema: ebete ama: hido okodawatamo hido huiya dikamemena:, ba:be atu tetelo ebete kuba ododilipi hiliyonomatamo kuba huiya ba:bo kakikalamema:ne.

4

¹ Ba:bema: la: hibima: midipi oko namutuluba:la:, puya:te la:eno oko huiyaheno kowatihonama: mana:mo duwatiya:ma, wadiyala la: ibino oko ba ulamelelamena ibino kuba ododiha: tetelo eta temeteme ikalameheno ibino baa: modobolo dito nikalamenakuya:la:. La: ba:moe ko komo akadodala:, la: atumu ba: Hunu Habalo demedena ba:be Konomo Namutudawoeno huiyaha: okopilata.

Godotamo Toetoe Tabo Olamagimi Komo

² Ba:bema: la: hibima: midipi hiliyonomala:, la: Godokoba: tabo ga:la kekelalamenala:, ba:bene la:le ebe da:toemehonakoma, wadiyala la: toetoe tabo tepo ipuwoeno ukui konomago ba ga:la ba:be atu tetelo ebetamo kalakala tabo na:wadiya:paa:latelenakuya:la:.
³ Ba:gala wadiyala la:le a na:wadiya:paa:tenala:, Godote gigiho atamo a:hiya:midate ba:bene ale ebeno tabo tawakaluba:tamo hidamo kolamagiminakoma:. Ba: hibila, ebete dopamo

tawakaluba:tamo dugumuinami ba:be diya
 nopoenno ipuwa ba: Kelisotela, ale ebeno
 komoma: tabo ba:bema: olamagiminakoma:, iyo,
 ba:moe mabuma: nale du genamalo emedenamo.
⁴ Ba:bema: wadiyala la: na nadipanatenenala:,
 mabu na ubila Kelisokono komo hidonomamo
 hawakalimima:, nale kododima: Godote ubi keba
 ka:na kihatena ba:ba ka:na.

*Hibima: Midiha:pa:tamo Tabo Olamagimi
 Komo*

⁵ Ba:gala wadiyala la:le ba:moe hopo haboeno
 hibima: midiha:pi ipuwalo mulu ukui komo
 kapiyago nemedenala:, ba:bene Godote hido tete
 la:tamo dikalamenakomena: la: ebeno hibi komo
 iba:tamo atumu na:hawakaliminakuya:la:. ⁶ Iyo,
 la:le ibi ipuwalo la:eno hiya:hiya: tabo olamag-
 imi komo hidohidonomoma: na:midilinakuya:la:,
 tawakaluba:te ibino baa: solamo ba goluilame hi-
 dohidoma: keba ka:na ka:midilinka ba:ba ka:na.
 Ba:bene iba:te la:eno hibima: midi komoma:
 la: da:kiyalamenakomena:, wadiyala iba:te hido
 huiya tabo la:godone hibilo nulihonakomena:.

*Polote Leta Kuititi Hapulu Tabo Komokomo
 Dolamagiya:*

⁷ La: nonolata, aeno hibima: mididawa
 ekawi eta Tikikasiti la:tamo da:pemene, ebete
 naeno emede komoeno hiya:hiya: komo la:
 kopikiyalamema:na:ta. Ba: hibila, ebete
 ago Kodawa Ya:sukunu oko ba owatina eta
 hido okodawama: eda:na, ⁸ ba:bema: nale
 ebe la:tamo poememo, la:le aeno emede
 komokomo ebegodone dulihome la: kalakala
 ba:bo kolawema:nemata. ⁹ Ba:gala la:eno

Kolosi habanapi eta Onisimasiko, ebe ba: aeno hidonomo hibima: mididawa etala, ebete Tikikasikoba: la:tamo kopema:na:, ba:bene kebe komate ba:malo dikulihui, ibi netewapa:te ba:bi komo hiliyonomo la:tamo kopehawakalilamema:na:.

¹⁰ Ba:moe du genamalo nago demedena ba:be A:listakasiti ebeno nolata tabo la:tamo poeme, ba:gala Banabasikoba: kapiya hawinomo ekawi Makate la:tamo atumu nolata tabo beka-olamagita. Ba: hibila, nale tabo la:tamo dopamo ba:ma ka:na poemimo, ebete la:tamo da:puluhukumini la:le ebe kalakalago na:lawiya:la: ¹¹ Ba:bene Yosuwako, ebeno eta mahilo ba: Yasitasitila, ebe atumu nolata tabo bekapoeme la:tamo. Hibila, Yunapi ipuwalo ebe ba:gala Makako ba:gala A:listakasiko, ibi kapiyate Ya:suku hibima: miditi ebeno Ko Gawadubu komote kopema: nago uliholo oko bowatina, iyo, ba:be oko owati ipuwalo iba:te na konomamo owalubinina.

¹² Ba:bene la:eno eta kapiyuimidawate Ya:su Kelisokono oko ba:malo dowatina, ebe ba: Yuha:dawa Epa:palasitila, ebete atumu la:tamo nolata tabo bekapoeme. Ba: hibila, tete hiliyonomolo ebete la: mabuma: Godotamo toetoe tabo konomamo olamaginako, la:le hibima: midi ipuwalo kodakodalo ba la:mota:hana Godokono ubi komamo hibinomolo kopapamila:hanakoma:, mabu la:le ba:be gabodo ukui gagagagama: eda:haheno apepehote helonomoma: keda:hama:nemata. ¹³ Nale Epa:palasikono komoma: hibi tabonomo ba:ma ka:na olamagitamo, ebete la: Kolosinapi

mabuma: oko helonomamo owatina, ba:gala kebe hibima: midipa:te Hiyalapolasi habalo ba:gala Lodosiya habalo demedehona, ibi hiliyonomo mabuma: atumu oko konomo beka-owatina. ¹⁴ Ba:gala dogeta oko dowatina, ba:moe dubu ba: aeno hidonomo lumagi Lukuku, ebete Dimasikoba: ibino nolata tabo atumu la:tamo na:kapoema:.

¹⁵ Ba:bene hibima: midipi ekaki ipuwalo puya:te Lodosiya habalo demedehona ba:gala kebe sose tawakaluba:te Nimapasikono genamalo da:kapiyuiminaka, ibi hiliyonomatamo aeno nolata tabo na:noelamiya:la:. ¹⁶ Ba:gala la: Kolosinapi ba:moe leta la:eno kapiyuimi ipuwalo hawakala da:ka:lamiholema, wadiyala la: galane Lodosiya sose tawakaluba:tamo ba nikalame, huiyatiya nale iba:tamo doemimo ba:be leta iba:godone na:nelawiya:la:. Kalakala konomola, ba:moe ba:be gabodo nale netewa leta ipuwamo kebe komokomo ka:miya:timo, la: hiliyonomate ba:bi tabo komokomo hiliyonomo hidamo kulihoma:nemata.

¹⁷ Naeno kuititi tabo ba:ma ka:nala, la: Akipasiko na:kiyamiya:la: ebete Kodawa Ya:suku mabuma: ebegodone da:lawiya:, wadiyala ebete ba:be oko hibilo nupula:mene.

¹⁸ Numa:la:, eta lumagiti na mabuma: ba:moe leta tabo komokomo ba miya:teho, huiyatiya ba:moe kuititi nolata tabo na Polote ha:kiya naeno kokotonomamo miya:temo. Nale du genamalo demedenamo, la:le ba:be temeteme komo dodomati modobo:ha:.

Wadiyala Godokono malemale komote
la:godolo nitanamene. Ba:moe ba: naeno tabo
kuititila. Ba:ba:la.

GODOKONO HIDO TABO
The New Testament in the Tabo Language, Aramia
Dialect, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tabo (Aramia) long
Niugini

Copyright © 2006, 2023 The Bible Society of Papua New Guinea and Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tabo (Aramia) (Tabo)

Dialect: Aramia River

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 Mar 2024 from source files dated 5 Mar 2024

3c340006-f955-5c23-b3a5-6598deca5d75